

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2022
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

10/06/2022

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΗΜΑΚΗ ΛΙΛΑ

ΘΕΜΑ Α1

α. Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας, που είχε ιδρύσει το 1682 ο μεγάλος Τραπεζούντιος δάσκαλος του Γένους Σεβαστός Κυμινήτης και λειτούργησε παρά τις αντιξοότητες μέχρι το 1922, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπλαση των Ελληνοποντίων και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης.

β. Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της **κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπώνων**, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.

γ. Το **Εθνικόν Κομιτάτον** ήταν ένας πολιτικός σχηματισμός με μικρότερη απήχηση που εμφανίστηκε στην Εθνοσυνέλευση του 1862 – 64 υπό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, που υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

ΘΕΜΑ Α2

α. Σ / β. Λ / γ. Λ / δ. Σ / ε. Σ

ΘΕΜΑ Β1

Το τρικουπικό κόμμα ήδη από το 1875 παρουσίασε ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας, αρκετά κοντά στις αντιλήψεις του Κουμουνδούρου, το οποίο προέβλεπε:

- συγκρότηση κράτους δικαίου
- εξορθολογισμό της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να περιοριστεί η ευνοιοκρατία,
- ανάπτυξη της οικονομίας και κυρίως ενίσχυση της γεωργίας,
- βελτίωση της άμυνας και της υποδομής, κατά κύριο λόγο του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας.

Για την υλοποίηση αυτού του προγράμματος έγιναν οι εξής προσπάθειες:

1. οργανωτικές μεταβολές και βελτίωση των οικονομικών του κράτους, με την αύξηση των φόρων και τη σύναψη δανείων και

2. παροχή κινήτρων στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις.

ΘΕΜΑ Β2

α. Κατά την αποκατάσταση των προσφύγων από την Ε.Α.Π. δόθηκε το βάρος στη γεωργία, γιατί:

- υπήρχαν τα μουσουλμανικά κτήματα (κυρίως στη Μακεδονία, αλλά και στην Κρήτη, τη Λέσβο, τη Λήμνο και αλλού),
- αγροτική αποκατάσταση ήταν ταχύτερη και απαιτούσε μικρότερες δαπάνες,
- η ελληνική οικονομία βασιζόταν ανέκαθεν στη γεωργική παραγωγή,
- υπήρχε η πολιτική σκοπιμότητα της αποφυγής κοινωνικών αναταραχών με τη δημιουργία γεωργών μικροϊδιοκτητών αντί εργατικού προλεταριάτου.

β. Εξάλλου, δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη καθώς:

- ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν τα μουσουλμανικά κτήματα και τα κτήματα των Βουλγάρων μεταναστών (σύμφωνα με τη συνθήκη του Νεϊγύ). Αυτό θα καθιστούσε τους πρόσφυγες αυτόαρκεις σε σύντομο χρονικό διάστημα και θα συντελούσε στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής,
- θα καλυπτόταν το δημογραφικό κενό που είχε δημιουργηθεί με την αναχώρηση των Μουσουλμάνων και των Βουλγάρων και τις απώλειες που προκάλεσαν οι συνεχείς πόλεμοι (1912-1922). Επιπλέον, έτσι εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές.

ΘΕΜΑ Γ1

{Ενδεικτικός πρόλογος}

Με την καταστροφή του 1922 η χώρα ήρθε αντιμέτωπη εκτός από μια ανθρώπινη τραγωδία και με την ευθύνη να αποκαταστήσει τους πρόσφυγες. Τον πρώτο καιρό οι προσπάθειες αποσκοπούσαν στο να καλυφθούν οι στοιχειώδεις ανάγκες των προσφύγων.

Σχολικό βιβλίο : Στην αρχή το κράτος αντιμετώπισε με τα μέσα που διέθετε τις πρώτες στοιχειώδεις και πιεστικές ανάγκες των προσφύγων: διατροφή, προσωρινή στέγαση, ιατρική περίθαλψη. Κινητοποιήθηκαν

επίσης ιδιώτες, ατομικά ή οργανωμένα. Αποφασιστική, ιδιαίτερα για την ιατρική περίθαλψη και την παροχή φαρμάκων, υπήρξε η δραστηριοποίηση στην Ελλάδα ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων. Διενεργήθηκαν έρανοι, οργανώθηκαν πρόχειρα συσσίτια και έγινε προσπάθεια για καθημερινή διανομή ψωμιού, παροχή ρουχισμού και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης. Όπως προκύπτει από το **Κείμενο Γ** πρώτα κατέφταναν σε Πειραιά και Θεσσαλονίκη τα γυναικόπαιδα. Τον πρώτο καιρό ζούσαν σε άθλιες συνθήκες, σε σκηνές στον περίβολο του ναού του Ολυμπίου Διός και σε στρατόπεδα ενώ ενδεικτική είναι η δράση των εθελοντών που τους παρείχαν τροφή και κλινοσκεπάσματα για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες.

Σχολικό βιβλίο: Με την άφιξη των προσφύγων, το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως, που ενισχύθηκε με έκτακτο προσωπικό. Στη συνέχεια το *Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων* (ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1922) ανήγειρε ξύλινα παραπήγματα για τη στέγαση των προσφύγων. Πλήθος ξεπρόβαλαν οι αυτοσχέδιες κατασκευές που χρησιμοποιούνταν ως προσωρινά καταλύματα (καλύβες, παράγκες, σκηνές) γύρω από τις πόλεις, σε πλατείες ή στα κενά οικοπέδα των πόλεων. Δεν έμεινε χώρος στεγασμένος που να μη χρησιμοποιήθηκε: σχολεία, εκκλησίες και τζαμιά, στρατώνες, θέατρα, δημόσια κτίρια, αποθήκες, υπόγεια. Επιτάχθηκαν τα άδεια σπίτια σε όλη την Επικράτεια. Καταλήφθηκαν ακόμη και κατοκούμενοι χώροι, οι ένοικοι των οποίων μοιράστηκαν την κατοικία τους με τους πρόσφυγες. Σύμφωνα με πληροφορίες που μπορούμε να αντλήσουμε από το **Κείμενο Β** και που ταυτίζονται με τη σχολική αφήγηση, όλοι οι δημόσιοι χώροι της πρωτεύουσας και του Πειραιά είχαν καταληφθεί από πρόσφυγες «Κεντρικές πλατείες και δρόμοι, δημόσιες υπηρεσίες, θέατρα ξενοδοχεία, δημόσια λουτρά, αποθήκες και υπόστεγα». Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έδωσε εντολή να τοποθετηθούν κρεβάτια σε διαδρόμους ξενοδοχείων, ενώ ο δήμος Αθηνών ανήγειρε 130 πρόχειρους καταυλισμούς σε όλη την πόλη στους οποίους διέμεναν 70.000 πρόσφυγες. Ενδεικτική της τραγικής κατάστασης που επικρατούσε είναι η αφήγηση της Τασίας Ακερμανίδου, ενός μωρού που γεννήθηκε στο καράβι που μετέφερε την οικογένειά της στον Πειραιά: η οικογένειά της διέμεινε για ένα περίπου μήνα σε κοτέτσι μιας γυναίκας κοντά στην Ακρόπολη. **Στο Κείμενο Β**, το οποίο αποτελεί απόσπασμα από το έργο της Φιλιάς Χαϊδεμένου «Τρεις αιώνες, μια ζωή» διαβάζουμε την πρωτογενή μαρτυρία της που αποδεικνύει την ανέχεια των προσφύγων τον πρώτο καιρό. Οι άνθρωποι ζούσαν στιβαγμένοι, πέντε – έξι οικογένειες μοιράζονταν ένα

σπίτι και την ίδια κουζίνα. Ακόμα, η αναζήτηση συγγενών και οικείων αποτελούσε μέριμνα των προσφύγων τις πρώτες μέρες.

{Ενδεικτικός επίλογος}

Τον πρώτο καιρό οι πρόσφυγες ανέχονταν τις αντίξοες συνθήκες διαμονής τους στην Ελλάδα καθώς πίστευαν ότι η παραμονή τους θα ήταν προσωρινή.

ΘΕΜΑ Δ1

{Ενδεικτικός πρόλογος}

Τα πρώτα χρόνια της Κρητικής Πολιτείας, παρά το σημαντικό έργο που έχουν να επιδείξουν επισκιάστηκαν από τη σύγκρουση του Αρμοστή Πρίγκιπα Γεωργίου και του υπ. Δικαιοσύνης Ελευθερίου Βενιζέλου για το ζήτημα της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, η οποία θα οδηγήσει στην εκδήλωση της επανάστασης στο Θέρισο.

α. Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού. Για να υποστηρίξει τις απόψεις του στο εθνικό ζήτημα της Κρήτης, ο Βενιζέλος δημοσίευσε στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων, που ο ίδιος εξέδιδε, πέντε πολύκροτα άρθρα, με το χαρακτηριστικό τίτλο «Γεννηθήτω φως». Σύμφωνα με το **Κείμενο Α** ο Βενιζέλος θεωρεί την απόλυσή του από το αξίωμα του υπ. Δικαιοσύνης ως μια προσωπική αποτυχία του Αρμοστή να διαχειριστεί το αδιέξοδο στο οποίο είχε καταδικάσει με τη στάση του το Κρητικό Ζήτημα αναζητώντας με αυτή την ενέργεια «αποδιοπομπαίο τράγο». Ο Γεώργιος ακολούθησε πολιτική αδιαλλαξίας και προχώρησε σε μέτρα περισσότερο αυταρχικά, με την απαγόρευση της ελευθεροτυπίας και με διώξεις και φυλακίσεις διακεκριμένων μελών της κρητικής αντιπολίτευσης.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, τα πολιτικά πράγματα στην Κρήτη οδηγήθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο και όλες οι προσπάθειες συνδιαλλαγής των αντίπαλων πολιτικών μερίδων ναυάγησαν. Γύρω από τον Βενιζέλο συνασπίστηκαν όσοι ήταν δυσαρεστημένοι από την αυταρχική πολιτική του Πρίγκιπα και σχηματίστηκε μια ισχυρότατη «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις». Έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου ήταν ο Κ. Φούμης και ο Κ. Μάνος. Οι τρεις αυτοί αποτέλεσαν μια τριανδρία, που δεν δίστασε να προχωρήσει σε δυναμική αναμέτρηση με τον Πρίγκιπα. Ο Κωνσταντίνος Σβολόπουλος στο **Κείμενο Β** ερμηνεύει τη διάσπαση της συνοχής της κρητικής κοινωνίας ως αποτέλεσμα της αδιαλλαξίας του Γεωργίου. Ο Βενιζέλος κατάφερε να συγκεντρώσει δίπλα του όλες τις

αντιπολιτευτικές δυνάμεις παρά την απομόνωση στην οποία περιήλθε μετά την απόλυσή του από τη θέση του υπουργού. Στο τέλος του 1904 έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών. Σύμφωνα με το σύνταγμα, 10 ακόμη θα διορίζονταν απευθείας από τον Πρίγκιπα.

β. Η αντιπολίτευση αποφάσισε να μη συμμετέχει στις εκλογές αυτές, κατήγγειλε τα ανελεύθερα μέτρα του Πρίγκιπα και κάλεσε το λαό σε αποχή. Η κατάσταση εκτραχύνθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 1905, όταν η τριανδρία της αντιπολίτευσης και 15 άλλοι επιφανείς πολιτευτές συνέταξαν και υπέγραψαν προκήρυξη, με την οποία ζητούσαν μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας. Η προκήρυξη αυτή είναι το πρώτο επίσημο επαναστατικό κείμενο, το προμήνυμα της επανάστασης του Θερίσου. Το **Κείμενο Γ** αποτελεί την προκήρυξη της επανάστασης στο Θέρισο, στην οποία προβάλλονται οι στόχοι των επαναστατών. Ως βασικός στόχος τίθεται η από χρόνων επιδιωκόμενη ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Εφόσον δεν επιτευχθεί ο πρώτος στόχος, οι επαναστάτες επιθυμούν την μεταβολή του διεθνούς καθεστώτος του νησιού και την πολιτική προσέγγιση με την Ελλάδα. Εφόσον δεν επιτευχθεί και ο δεύτερος στόχος επιθυμούν την αναθώρηση του κρητικού συντάγματος και την υιοθέτηση του ελληνικού με σκοπό να απαλλαγεί το νησί από τον δεσποτισμό. Στην προκήρυξή τους δηλώνουν ότι θα κάνουν ένοπλες συγκεντρώσεις ώστε ποτέ η Κρήτη να μην έχει ξένο κυβερνήτη.

{Ενδεικτικός επίλογος}

Η επανάσταση του Θερίσου που θα εκδηλωθεί τον Μάρτιο του 1905 θα αλλάξει τη διεθνή κατάσταση του νησιού, ωστόσο δεν θα πετύχει την πολυπόθητη ένωση με την Ελλάδα.